

Motion

1978/79:837

av Ingegerd Troedsson

om läkemedelsföretags avdrag vid beskattningen för framtida kostnader på grund av läkemedelsskada

Företag som yrkesmässigt tillverkar eller inför läkemedel i Sverige har åtagit sig att erlägga ersättning för läkemedelsskada oavsett om den som tillverkat läkemedlet förfarit vårdslöst eller inte. För att sköta detta åtagande har en ideell förening, Läkemedelsförsäkringsföreningen, bildats. Föreningen har tecknat en läkemedelsförsäkring.

Bakgrunden till åtagandet är följande: År 1973 tillsattes produktansvarskommittén (JU 1973:08) för att utreda frågor om ersättning för skador som drabbar person eller egendom och orsakas av industriellt framställda eller bearbetade produkter (produktskador). I kommitténs direktiv anförde dåvarande statsrådet Lidbom bl. a. följande: "En grundläggande fråga är givetvis hur ett ersättningssystem på detta område skall finansieras. Flera skäl talar för att detta ansvar inte bör läggas på grossist- eller detaljhandelsledet. Det ligger uppenbarligen närmare till hands att den ekonomiska bördan läggs på produkternas tillverkare." I direktiven sades vidare: "Ett tänkbart alternativ till ett system med objektivi skadeståndsansvar, som också antytts i propositionen med förslag till skadeståndslag, är att man bygger upp ett från skadeståndsrätten fristående försäkringssystem som verkar direkt till de skadelidandes förmån. Åtminstone i princip kan ett sådant system till skillnad från ett skadeståndsrättsligt system utformas som en kollektiv försäkringsanordning som finansieras gemensamt av de i kollektivet ingående försäkringstagarna, dvs. de näringsidkare som anses böra bära det ekonomiska ansvaret för ersättningen."

Produktansvarskommittén lade år 1976 fram sitt betänkande (SOU 1976:23) Produktansvar I. Betänkandet innehåll förslag till lag om ersättning för läkemedelsskada (även för s. k. utvecklingsskador). Förslaget innebar bl. a. att ersättning skulle utgå från en obligatorisk kollektivt tecknad försäkring. I remissbehandlingen förordade emellertid flera remissinstanser en frivillig försäkringslösning. En sådan lösning ansågs nämligen ha vissa fördelar framför en lagreglerad försäkring, bl. a. i fråga om samordning med den frivilliga patientförsäkringen, som sedan år 1975 ger ersättning för skador i samband med hälso- och sjukvård. Som en följd av överläggningar i justitiedepartementet med företrädare för bl. a. den svenska och utländska läkemedelsindustrin, landstingsförbundet och försäkringsbolagen om förutsättningarna för en frivillig försäkringslösning åtog sig de läkemedelsföretag som är verksamma i Sverige att kollektivt teckna en särskild läkemedelsförsäkring. Sedermera tecknade Läkemedelsförsäkringsföreningen försäkrings-

avtal med konsortiet för läkemedelsförsäkring. I detta konsortium ingår Folksam ömsesidiga sakförsäkring, Länsförsäkringsbolagens AB, Försäkringsaktiebolaget Skandia och Hansa ömsesidig sakförsäkring. Denna försäkring trädde i kraft den 1 juli 1978 och villkoren för ersättning ansluter nära till produktansvarskommitténs förslag (även vad avser utvecklingsskador).

Försäkringen ersätter framför allt allvarliga och oväntade läkemedelsskador, oavsett om det företag som har tillverkat eller sålt läkemedlet har varit försumligt eller inte.

Den som vill kräva ersättning för läkemedelsskada enligt åtagandet skall anmäla skadan inom tre år från det han fick kännedom om läkemedelsskadan. Som yttersta gräns gäller att skadan skall anmälas inom 15 år från det att den skadade upphörde att använda läkemedlet.

Försäkringen är konstruerad på följande sätt: Försäkringsgivaren betalar högst 2 milj. kr. för varje skadad person, 75 milj. kr. för skador som har tillfogats flera personer och som beror av samma slags effekt hos ett läkemedel och 150 milj. kr. för skador som har inträffat under ett och samma kalenderår.

Försäkringen finansieras på följande sätt: För skador i skiktet 0–10 milj. kr. betalar Läkemedelsförsäkringsföreningen 2 milj. kr. i början av året, under det att resterande belopp upp till 10 milj. kr., dvs. 8 milj. kr., erläggs kvartalsvis efter försäkringsgivarens krav på betalning. Det innebär att Läkemedelsförsäkringsföreningen själv står för sistnämnda kostnad, dvs. 8 milj. kr. För skador som under ett år överstiger 10 milj. kr. betalar Läkemedelsförsäkringsföreningen 8,4 milj. kr. i premie för 1979.

Medlemmarna i föreningen ansvarar för kostnaderna förknippade med försäkringen, vilket innebär att de är skyldiga att efter försäkringsgivarens krav på betalning betala den kostnad som omfattas av självrisken, dvs. 8 milj. kr.

Bolagen får vid sin beskattning avdrag för samtliga kostnader som är förenade med försäkringen.

Däremot kan svårigheter uppkomma vid beräkning av avdrag för den framtida kostnad som företagen och föreningen har ådragit sig genom åtagandet att utge ersättning för läkemedelsskada.

Enligt gällande lagstiftning (anvisningspunkten 1 a till 41 § kommunalskattelagen) får företag, som iklätt sig en garanti, avdrag för framtida garantiutgift med ett belopp som svarar mot vad som i räkenskaperna för beskattningsåret avsatts för täckande av risker med anledning av garantiförpliktelse, som utestår vid beskattningsårets utgång. Normalt skall sådant avdrag emellertid medges endast med ett belopp som motsvarar de utgifter som företaget haft under beskattningsåret. Under vissa förutsättningar kan den skattskyldige medges avdrag som beräknats på annat sätt. Det gäller bl. a. för nystartade rörelser eller i de fall tiden för utestående garantier är mycket lång.

De kostnader som läkemedelsindustrin iklätt sig genom åtagandet att utge

ersättning för läkemedelsskada är emellertid av sådant slag, att det är svårt att beräkna den avsättning som bolagen skall kunna tillgodoföra sig vid beskattningen med tillämpning av gällande lagstiftning. Det är t. o. m. tveksamt om bolagens framtida kostnader är att jämföras med garantiutgift.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört och med hänsyn till det allmänna intresse som ligger till grund för företagens åtagande att på frivillig väg ikläda sig ansvar för sina produkter hemställer jag

att riksdagen hos regeringen begär att frågan om avdrag vid beskattningen för sådana framtida kostnader som läkemedelsindustrin iklätt sig enligt sitt åtagande att utge ersättning för läkemedelsskada skyndsamt ses över.

Stockholm den 24 januari 1979

INGEGERD TROEDSSON (m)